Bulletin van
Arctic Peoples Alert
nummer 16 - winter 2003/2004

arctica

Colofon

Arctica **is het bulletin van stichting Arctic Peoples Alert. Arctic Peoples Alert is een Nederlandse belangenorganisatie voor inheemse volken in het Noordpoolgebied.**
nummer 16 - Winter 2003 / 2004

prijs: €1,60
Donateur Arctic Peoples Alert:
minimaal €10,- per jaar

Arctic Peoples Alert
Zusterstraat 58 B
2512 TN Den Haag
Telefoon: 070 4020943
Fax: 070 3882915
E-mail: arctica@planet.nl
Web-site: www.arctica.nl

Postbank: 440 8028
Actierekening: 40092
IBAN NL43 PSTB 0000 0400 92
BIC PSTBNL21
Schenkingen zijn onder voorwaarden aftrekbaar van de belastingen.

KvK: 41157171

Redactie: Jan van Boeckel, Govert de Groot en Charles van den Ouweland.

ISSN: 1387-2818
Artikelen mogen met bronvermelding worden overgenomen.

Druk: Adelante, Den Haag
op minder milieubelastend papier
Lay-out: Sandra de la Combé

Oplage: 2.100 exemplaren

Foto voorpagina: Samen uit Kautokeino, Noorwegen. Foto's ter beschikking gesteld door Watze de Vries.

Inhoud:

2. Arctic Peoples Alert
3. Samen in Noorwegen terug naar af?
6. *Sakhalin Environmental Watch* tegen miljardenproject van Shell
7. Groenlanders in hoger beroep
8. Uitkijken voor de gladde *Shell's*!
11. Poolkoorts

Arctic Peoples Alert

Govert de Groot

November 2003

Eind oktober woedde er niet alleen een zonnestorm waardoor u wellicht genoten heeft van het **noorderlicht**, maar ook verscheen het verontrustende bericht dat de Noordpool sneller smelt dan verwacht. Over 100 jaar zou de Noordpoolkap gesmolten zijn. De klimaatsverandering gaat wel verontrustend snel, maar gelukkig niet zo snel.

Het is weer onrustig in **Sápmi** (Noord-Noorwegen). De **Groenlanders** hebben de Deense regering naar aanleiding van de gedwongen verhuizing in 1953 weer voor de rechter gedaagd. Op het Siberisch eiland Sakhalin wil **Shell**, onder protest van *Sakhalin Environment Watch*, de winning van olie en gas doorzetten.

Arctic Peoples Alert kan niet uitsluiten, het is zelfs eerder zeer aannemelijk dat verschillende inlichtingendiensten en multinationals bijzondere interesse hebben gehad voor ons en vooral voor zijn voorloper de Innu Steungroep. Het boek **'Schone Schijn'** onder redactie van Eveline Lubbers ligt een tipje van de sluier van de tactieken die tegen milieu- en mensenrechtenorganisaties worden gebruikt. Het liegt er allemaal niet om!

In Arctica 15 berichtten wij dat de Nederlandse luchtmacht haar **laagvliegoefeningen** boven de Innu heeft gestopt. Daardoor worden de oefenfaciliteiten vanaf de luchtmachtbasis Goose Bay ook voor de Duitse, Britse en Italiaanse luchtmacht minder aantrekkelijk. De Duitse luchtmacht verwacht eind 2005 haar trainingsdetachement terug te trekken.

Ook Arctic Peoples Alert moet nog meer op de kleintjes gaan letten en zelfs wellicht stappen terug doen. Ik zelf raak mogelijk binnenkort mijn gesubsidieerde baan bij Arctic Peoples Alert kwijt. Wij moeten nog bezien hoe we dat in de toekomst gaan opvangen. Uw **donatie** voor 2003 op onze postbankrekening 40092 is daarom zeer welkom!

De Haagsche brommende ijsbeer.

Voor onze buitenlandse lezers: Sinds 1 juli 2003 zijn betalingen binnen de euro-landen vereenvoudigd en goedkoper geworden. Voor het doen van een internationale betaling zijn twee codes nodig. Voor de actiepostbankrekening van Arctic Peoples Alert zijn dit: IBAN NL43 PSTB 0000 0400 92 en BIC PSTBNL21

arctica

Samen in Noorwegen terug naar af?

Govert de Groot

Hongerstaking voor het parlement in Oslo (1979) / foto: Bernt Eide - Samfoto

Het broeit weer in het Noorse deel van *Sápmi*. Heeft de Noorse overheid niets geleerd en gaat de regio opnieuw een onrustige tijd tegemoet? Op 4 april 2003 werd door de Noorse regering een omstreden wetsvoorstel ingediend bij het parlement in Oslo. Dit wetsvoorstel *Finnmarksloven* moet het gebruik van staatsgronden in de provincie Finnmark gaan regelen. Het voorstel moet het resultaat zijn van een 23 jaar durende discussie in studiegroepen en commissies nadat in 1980 een controverse rond de aanleg van de Alta-Kautokeino stuwdam behoorlijk wat stof heeft doen opwaaien.

Bij de bouw van de Alta-Kautokeino stuwdam vonden milieubewuste Noren en Samen ('Lappen') elkaar in hun verzet tegen de grootscheepse overheidsplannen. Het werd een lang gevecht met grote demonstraties, inzet van politie, hongerstakingen, een mislukte bomaanslag en grote internationale druk. In 1980 was het protest ook in Den Haag te horen via de Noorse inzending op het Eurovisie Songfestival en stond voor het Congresgebouw uit protest een Samentent. De snel opeenvolgende gebeurtenissen leidden er toe dat de Noorse overheid in 1980 de Commissie voor de Rechten van de Samen in het leven riep. De commissie kreeg de opdracht onderzoek te doen naar de land- en waterrechten van de Samen in Finnmark. In de loop der jaren bracht zij diverse tussenrapportages uit waaronder een omvangrijke studie naar cultuur- en onderwijsvraagstukken van de Samen. Naar aanleiding daarvan werd onder andere in 1988 in de Noorse grondwet een amendement (artikel 110) opgenomen over het behouden en ontwikkelen van de taal, cultuur en manier van leven van de Samen en opende koning Olaf V in 1989 het Samenparlement *Sàmedikki*. Dankzij het werk van de commissie was Noorwegen in 1991 het eerste land dat ILO conventie 169 over de rechten van inheemse volken ratificeerde. In 1997 kwam een eindrapportage uit met daarin aanbevelingen voor een nieuwe wetgeving voor land- en waterrechten. In alle officiële Samen-fora volgden enkele jaren van openbaar debat. Dit leverde een pakket concrete verbeteringen en toevoegingen op.

Het lijkt erop dat de Noorse regering is vergeten dat het doel van de commissie was om de regering te adviseren bij het opstellen van nieuwe wetsvoorstellen. De Finnmark-wet is, zoals de regering zelf ook toegeeft, een totaal nieuw voorstel waar de commissie verder geen inbreng in heeft gehad. In naam beoogt de nieuwe wet de kloof tussen de partijen te overbruggen. Het nu opgestelde wetsvoorstel is tot ieders grote verbazing een totaal nieuw concept, dat geen rekening houdt met het proces van 23 jaar studie en discussies. In feite wordt hiermee het akkoord van 1981 met de Samen-organisaties opengebroken en wordt gesteld dat de Samen de oorzaak zijn van het sterk overdreven conflict om het grondgebied van de Samen. Volgens het wetsvoorstel worden de mogelijkheden om het land en zijn hulpbronnen te benutten uitgebreid naar niet-Samen en zelfs alle EU-ingezetenen. De Noorse staat wil haar eigen gezag over alle belangrijke gebieden behouden en wil het onteigeningsrecht zonder vergoe-

Sàmedikki wijst wetsvoorstel af

Sven-Roald Nystø

Karasjok, 4 april 2003: De voorzitter van het *Sàmedikki*, Sven-Roald Nystø, is teleurgesteld over het wetsontwerp van de Noorse regering. Hij noemt het werk van de regering en het wetsontwerp vernietigend voor de cultuur en de rechten van de Samen in Finnmark. Het *Sàmedikki* heeft zich gedistantieerd van het wetsvoorstel.
Nystø: "Met deze wet heeft de regering de conclusie getrokken dat het Samen-volk geen bijzondere rechten heeft op het land en de natuurlijke hulpbronnen in Finnmark. Dit is in flagrante tegenspraak met de eigen visie van de Samen en met de visie en de rapporten van de Commissie voor de Rechten van de Samen. Daarom wijzen wij het Finnmark-wetsontwerp af. Wij, het Samen-volk, hebben onze traditionele rechten op land en hulpbronnen nooit opgegeven." Nystø is van mening dat het voorstel direct in strijd is met Noorse jurisprudentie en geen rekening houdt met nationale en internationale wetgeving.
'De wet van de regering betreffende land en hulpbronnen in Finnmark is een rechtsstaat niet waardig. We bestrijden plannen om Finnmark te veranderen in een Noorse kolonie die ruwe grondstoffen levert ten koste van de rechten van inheemse volken. Het lijkt erop dat de strijd tegen het afdammen van de Alta-rivier in de jaren tachtig en de loyale houding van de Samen jegens de Noorse autoriteiten, niets hebben betekend. Maar ik hoop dat de internationale gemeenschap en inheemse volken in de wereld zullen bestrijden wat de Noorse regering nu doet. Noorwegen is niet langer geloofwaardig in de bevordering van de rechten van inheemse volken terwijl de regering zelf haar inheemse mensen onjuist behandelt.
Dit is onacceptabel. Nationaal beleid op verschillende maatschappelijke terreinen (visvangst, nationale parken, schietterreinen, militaire activiteiten en de winning van mineralen en olie) en het Finnmark-wetsvoorstel tonen het aan. Het enige wat de regering bezighoudt is het openstellen van het gebied voor commerciële plundering van de natuurlijke hulpbronnen van de Samen. Als gevolg hiervan zullen mettertijd de voorwaarden waaronder de cultuur en samenleving van inheemse volken zich kunnen ontwikkelen ingrijpend veranderen", aldus Nystø.

Samen in Noorwegen terug naar af? (vervolg)

ding veiligstellen. Verder laat zij na gebieden aan te wijzen waar Samen recht op "eigendom en bezit" volgens internationaal recht hebben en te erkennen dat de Samen de enigen zijn die hun erfrechten volgens internationaal recht aan buitenlandse overheden kunnen overdragen. Ook wordt een bestuursstructuur voor een *Finnmark Land Management Committee* voorgesteld waarin de Samen onder alle omstandigheden in de minderheid zijn. Bij deze commissie ligt de verantwoordelijkheid om aanspraken op landrechten in de toekomst te behandelen.

Het *Sàmedikki* eist dat de regering de Finnmark-wet intrekt en dat de rechten van de Samen als individu en als volk worden erkend volgens nationaal en internationaal recht als fundament onder alle nieuwe wetgeving. Verder moet er onderhandelingen komen tussen de Noorse regering en het *Sàmedikki* om tot overeenkomst te komen over toekomstige wetgeving die de rechten van de Samen zekerstelt volgens internationaal recht en volgens het principe van geïnformeerde, vrije instemming vooraf.

Inmiddels heeft de VN-commissie voor de Uitbanning van Rassendiscriminatie Noorwegen scherp bekritiseerd. De wet zou de manier waarop Finnmark wordt bestuurd ingrijpend veranderen. De VN zijn van mening dat dit wetsvoorstel de Samen beperkt in hun landrechten en hun de toegang tot de natuurlijke hulpbronnen in het Noorden belemmert.

Het wetsvoorstel ligt nu bij het Noorse parlement, maar inmiddels heeft de Noorse regering de behandeling - onder druk van de vele protesten - naar 2005 vooruitgeschoven.

www.samediggi.no
www.galdu.org

Samen uit Kautokeino / foto: Watze de Vries

Sakhalin Environmental Watch tegen miljardenproject van Shell

Govert de Groot

Op 23 september 2003 was er in Den Haag een ontmoeting tussen vertegenwoordigers van Shell Nederland B.V., *Sakhalin Energy Investment Company* LTD, *Sakhalin Environmental Watch* uit Juzhno Sakhalisk en ambtenaren van verschillende Nederlandse ministeries. *Sakhalin Energy* wil haar olie en gaswinning verder uitbreiden. Ofschoon Shell Nederland in deze geen verantwoordelijkheid zei te hebben, is zij wel voor 55% eigenaar van *Sakhalin Energy*. Tijdens de bijeenkomst bleek duidelijk dat Shell niet op de dialoog met de Russische milieubeweging zat te wachten. Na de bijeenkomst zond zij aan de deelnemende ambtenaren een uitvoerige e-mail waarin Shell de argumenten van *Sakhalin Environmental Watch* probeerde te weerlegen.

Verbazing in milieukringen. Begin dit jaar stelden vijftig niet-gouvernementele organisaties (NGO's), waaronder het Wereld-natuurfonds, Greenpeace en Milieudefensie, een lijst op van milieu-eisen waaraan de olie- en gaswinningsactiviteiten van Shell en ExxonMobil voor de kust van Sachalin volgens hen dienen te voldoen. Het gaat om miljardenprojecten die zich voor een groot deel nog in de aanvangsfase bevinden. ExxonMobil besloot onlangs om op de meeste van de milieu-eisen in te gaan. Shell weigert dit echter hardnekkig.

Voor de kust van Sachalin, een eiland in oost-Siberië boort ***Sakhalin Energy*** sinds 1999 naar olie. Het Nederlands-Britse energieconcern Shell is voor 55 procent eigenaar, Mitsui en Mitshubishi delen de rest. Samen met de twee Japanse partners investeren zij 10 miljard dollar in een olie- en gasproject: Sachalin II. Het is het omvangrijkste geïntegreerde olie- en gasproject ter wereld. Behalve om zijn lange, barre winters staat Sachalin bekend om zijn aardbevingen en vloedgolven. Nu het groene licht voor Sachalin II is gegeven, wordt een tweede platform voor gaswinning naar het veld Loenskoje gesleept. Vanaf twee booreilanden komen vaste pijpleidingen, die over de hele lengte van Sachalin - zo'n 850 kilometer - naar de zuidelijke, ijsvrije haven Prigorodnoje lopen. Daar worden een olieterminal en een fabriek voor vloeibaar aardgas (LNG) gebouwd. Eind 2007 moeten de eerste LNG-tankers naar het nabije Japan varen.

Walvissen

Volgens de NGO's *Sakhalin Environmental Watch, Pacific Environment, Friends of the Earth Japan* en *Bankwatch Network* bedreigt Sachalin II één van de rijkste mariene milieus in de Grote Oceaan. Dit mariene milieu voorziet lokale vissers, waaronder het inheemse volk Nivch, van voedsel, maar ook 25 soorten mariene zeezoogdieren, inclusief 11 bedreigde, waaronder de *western pacific* grijze walvis. Volgens wetenschappelijk onderzoek telt deze populatie van de grijze walvis nog maar 100 dieren, waarvan 20 reproductieve vrouwtjes. Ook de voedselvoorziening en de sociale en culturele waarden en handelingen van de inheemse volken worden bedreigd.

Pacific Environment heeft in een samenwerking met *Sakhalin Environmental Watch*, *CEE Bank Watch* en *Friends of the Earth Japan* een aantal aanbevelingen uitgewerkt. 50 Organisaties uit Rusland, Japan, Verenigde Staten en Europa steunen deze aanbevelingen. De aanbevelingen zijn te vinden op:

www.sakhalin.environment.ru
www.sakhalinenergy.com

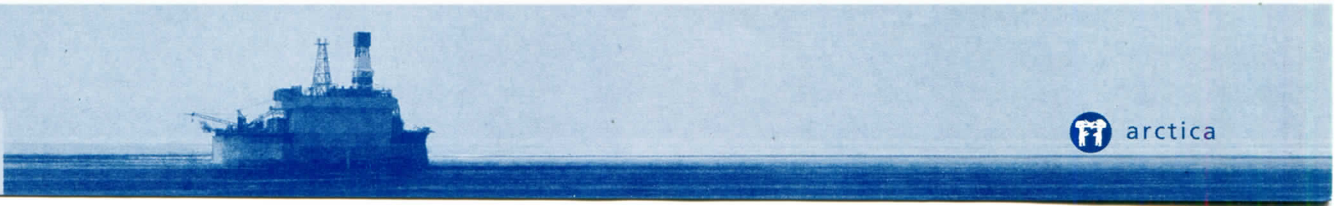

Groenlanders in hoger beroep

Govert de Groot

'Het is een klassieke strijd van David tegen Goliath. Vijftig jaar geleden verdreven de Denen, die Groenland als koloniale macht bestuurden, zo'n honderd bewoners uit hun dorp aan de noordwest-kust van Groenland om plaats te maken voor een Amerikaanse luchtmachtbasis. De overlevenden en hun nazaten, voor wie een nieuw dorp werd gebouwd, strijden al vijftig jaar om terug te mogen keren naar hun oorspronkelijke dorp. Juridische gevechten in Kopenhagen en bij de Verenigde Naties leverden erkenning op van de onrechtmatigheid van de deportatie, maar een terugkeer bleef uitgesloten. 3 November 2003 vond in Kopenhagen een nieuw proces plaats, waarin de piepkleine jagersgemeenschap het opnam tegen het sterkste land ter wereld.' *(7-11-2003, Radio 1, VPRO-De Ochtenden).*

In 1999 heeft het *Østrelandsret* (de rechtbank) uitgesproken dat de verhuizing van de Inuit van Uummannaq* een grove schending van hun rechten was, maar de rechter steunde de Inuit niet in de teruggave van hun jachtgebied. Daarom heeft *Hingitaq53* (de verdrevenen van 1953), een organisatie die de gedeporteerden en hun nakomelingen vertegenwoordigt, deze zaak bij het hooggerechtshof in Kopenhagen aanhangig gemaakt. Voor *Hingitaq53* is het erg belangrijk om vastgesteld te krijgen dat de vestiging van de VS-basis in Thule in 1951 en de jaren daarna op hun territorium plaatsvond zonder dat zij daarover door de Deense staat waren geraadpleegd. *Hingitaq53*, gesteund door *Inuit Circumpolar Conference* (ICC), is van mening dat de basis op een verkeerde plek is aangelegd, omdat:

- zij daardoor een groot deel van hun traditionele jachtgebied verloren;
- de aanleg van de basis aanleiding was tot hun gedwongen verhuizing;
- de bevolking een reëel risico loopt een bombardementsdoel te zijn;
- de bevolking zowel economische als sociale schade heeft opgelopen aangezien zij niet voldoende in haar levensonderhoud kon voorzien.

Daar komt nog bij dat de VS het gebied in een bedroevende staat heeft achtergelaten. Dit valt op te maken uit de laatste milieurapporten die uitwijzen dat er PCB en zware metalen zijn achtergebleven. *Hingitaq53* is van mening dat de basis nooit op het grondgebied van een traditionele inheemse maatschappij aangelegd had mogen worden.

Tevens is *Hingitaq53* van mening dat het *Østrelandsret* in 1999 geen eerlijke vergoeding heeft toegekend. Zij hopen dat het hoogste gerechtshof een beduidend hoger bedrag toekent voor de vele en ernstige ongemakken waarmee de Deense staat hen meer dat 50 jaar geleden heeft opgezadeld. In 1999 kende de rechtbank €68.475,- toe, naast individuele compensatie. Nu is de eis €32 miljoen, naast individuele. Daarnaast eisen ze alsnog teruggave van hun land.

Ontwikkelingen

Ten opzichte van de rechtszaak in 1999, waarbij Arctic Peoples Alert aanwezig was (zie *Arctica* nr. 5, voorjaar 1999), zijn er de nodige ontwikkelingen geweest. De toenmalige Deense minister-president Poul Nyrup Rasmussen heeft excuses aangeboden en erkent dat de verhuizing niet vrijwillig is geweest. De documenten die dat staven zouden zoek zijn geraakt, maar zijn intussen in het Rijksarchief teruggevonden. In het kader van de ILO-169 conventie over de rechten van inheemse volken besteedde de advocaat veel aandacht aan het feit dat het hier gaat om een aparte bevolkingsgroep (stam) van de Inuit in Groenland. In oktober 2003 heeft de Groenlandse regering zich aangemeld als mede-eiser in deze rechtszaak.

VS

De rechtszaak gaat alleen over de teruggave van jachtgebieden en compensatie van schade als gevolg van de gedwongen verhuizing en niet over de sluiting van de Amerikaanse militaire luchtmachtbasis Thule. In Groenland wordt momenteel een discussie gevoerd over de uitbreiding van de basis met een installatie voor het zogenoemde rakettenschild van de Verenigde Staten. *Hingitaq53* wil dat er eerst een uitspraak van de rechtbank in Kopenhagen ligt, voordat de Deense regering afspraken maakt met de VS-regering over de uitbreiding. Het moet immers worden voorkomen dat de plannen in botsing komen met de eisen van de jagers. Verder wil *Hingitaq53* dat de Groenlandse regering nadrukkelijk bij de onderhandelingen wordt betrokken. Daarbij verdient het de voorkeur dat Groenland rechtstreeks een verdrag met de VS sluit.

Uitspraak

Hingitaq53 hoopt dat het Deense hooggerecht zich ten gunste van hen uitspreekt, zodat de Inuit hun traditionele jachtgebied terug krijgen. De verwachting is dat het gerechtshof op 26 november 2003 tot een uitspraak komt. Bij het ter perse gaan van deze Arctica was de uitspraak nog niet bekend.

*niet te verwarren met de huidige plaats Uummannaq.

www.inuit.org

Poolkoorts: Uitkijken voor de gladde Shell's!

Eind 2002 verscheen het boek *Schone schijn* onder redactie van Eveline Lubbers. Het is een journalistiek onderzoek naar de methoden die grote bedrijven hanteren om de milieubeweging in te palmen of uit te schakelen en zich tegelijkertijd van een 'groen' imago te voorzien. Een boek dat mensen die opkomen voor de rechten van (Arctische) inheemse volken en de bescherming van natuur en milieu gelezen moeten hebben. *Schelpen kunnen glad zijn*!

Zelfs met 33 jaar ervaring als medewerker van Arctic Peoples Alert (voorheen Innu Steungroep) en voorheen als medewerker van Greenpeace en het Nederlands Centrum voor Inheemse Volken (NCIV), is het boek toch onthullend en schudt het je wakker. Opkomen voor de belangen van mens en milieu is niet zo onschuldig als je denkt. Het bedrijfsleven wringt zich (net als overheden) in allerlei bochten om het imago op te poetsen - en gaat daarbij niet altijd even subtiel te werk. In het boek *Schone schijn* komt het brede spectrum van praktijken aan de orde dat daarbij wordt ingezet, variërend van relatief onschuldige PR-strategieën tot complete inlichtingen-operaties: verborgen agenda's, *greenwash* (desinformatie verspreid door een organisatie om een verantwoord milieu-imago voor te wenden), pressie op politieke partijen, gelobby achter de schermen, het opzetten van nep-actiegroepen en het inschakelen van spionnen en detectivebureaus of het werven van personeel dat bij milieuorganisaties werkt.

Verdeel en heers

In haar inleiding schrijft Lubbers: 'Kritiek uitoefenen op het bedrijfsleven is niet legitiem en moet tegen iedere prijs worden geëlimineerd. Elke tactiek die daartoe wordt ontwikkeld is toegestaan, van bewuste verdraaiing van de feiten tot aan geheime operaties. Elke tactiek, behalve de voor de hand liggende: een eerlijk publiek debat en vrije uitwisseling van afwijkende meningen (blz. 14)... Dit boek zou ook een waarschuwing moeten zijn voor mensen die zich geen actievoerder voelen, maar geloven in de beginselen van open discussie en vrije meningsuiting (blz 15). Sommige bedrijven ... zullen een ingewikkelde verdeel-en-heersstrategie opzetten door de dialoog aan te gaan met *gematigde* critici en die te scheiden van hun radicale soortgenoten' (blz 19).

Het hoofdstuk *BP: geen gewone oliemaatschappij?* geschreven door de in Australië woonachtige auteur, Sharon Beder, is voor de Arctische activist openbarend. '...BP's huidige en aanstaande activiteiten in Alaska roepen bij de lokale bevolking en milieugroeperingen bezorgdheid op. Tussen januari 1997 en maart 1998 was BP Amoco verantwoordelijk voor honderdvier olievlekken door lekkage in het Amerikaanse gedeelte van de Poolstreek, aldus een US-PIRG-onderzoek (*Public Interest Research Group*). In 1999 erkende BP het illegaal dumpen van gevaarlijk afval in zijn 'milieuvriendelijke' olieveld in Alaska en kreeg een boete van 500.000 dollar omdat het hiervan geen melding had gemaakt. Met nog eens 6,5 miljoen dollar kocht het daarnaast civiele claims af die met de vuilstorting te maken hadden (blz 41-42).

BP blijft boren naar olie, vaak in milieutechnisch kwetsbare gebieden als de Atlantic Frontier, de uitlopers van de Andes en Alaska. BP's Northstar-project omvat de eerste onderzeese pijplijn in het poolgebied, en de militaire genie heeft berekend dat tijdens zijn vijftienjarige levensduur de kans op een of meer grote olielekken... ongeveer 11 tot 24 procent bedraagt.

BP wil van de overheid toestemming krijgen voor proefboringen in het *Arctic National Wildlife Refuge*, een van Alaska's laatste ongerepte natuurgebieden, door te lobbyen en schenkingen te doen aan politici en door financiële steun aan de lobbygroep Arctic Power. Tijdens zijn verkiezingscampagne pleitte George W. Bush ervoor het reservaat open te stellen voor olieboringen; het congres moest er later in 2001 over stemmen. Er werd een nieuwe mantelorganisatie voor de bedrijfstak opgericht, Energy Stewardship Alliance, om campagne te voeren voor toestemming om te boren, maar feitelijk is het Arctic Power onder een nieuwe naam. Coördinator Roger Herrera was ook coördinator van Arctic Power. Herrera is gepensioneerd manager van vestigingen van BP's Soho Alaska Petroleum Company en was in 1997 betaald lobbyist van BP America' (blz. 42-43).

Inmiddels heeft het Amerikaanse Congres de plannen om olie te gaan winnen in het *Arctic National Wildlife Refuge* niet goedgekeurd. De dreiging dat de Amerikaanse president Bush alsnog toestemming van het Congres krijgt is echter zeer groot.

Greenpeace en WWF

In *Het gevaar van de dialoog* waarschuwt Andy Rowell, freelance auteur en onderzoeksjournalist, hiervoor en gaat in op de activiteiten van Shell. Te gemakkelijk wordt in de media gezegd dat Greenpeace fout zat met haar 'campagne om Shell te weerhouden de Brent Spar,

een overtollig booreiland, in de Atlantische Oceaan te dumpen.' Weliswaar zat Greenpeace fout met de hoeveelheden chemisch afval, achtergelaten in de Brent Spar, wat ze ook ruiterlijk heeft erkend, maar het heeft wel met deze campagne voorkomen dat honderden andere afgedankte boortorens werden gedumpt. Dus wie zat er nu fout?
Jessica Wilson uit Nieuw Zeeland gaat in op *'De Sponsortruc'*. Het Wereldnatuurfonds (WWF) Nieuw Zeeland laat zich door Shell Nieuw Zeeland sponsoren. Het is een dubieuze rol die Shell hier speelt. Ook in Nederland wordt WWF gesponsord. Heeft u ook een gratis Wereld-Natuur-Fonds knuffelijsbeer op het postkantoor gekregen? Enkele maanden geleden kreeg je deze als je overschakelde op groene stroom van Essent. Essent is hoofdsponsor, maar ook 50% mede-eigenaar van de kerncentrale Borssele. Deze kerncentrale is, door de opwerking van de gebruikte brandstofstaven, indirect één van de grote radioactieve vervuilers van de Arctische zeeën. (zie Arctica 3, najaar 1998).

Oud papier

In *Liefdewerk oud papier: garbology als bron van informatie* schrijft Eveline Lubbers over wat in detectivejargon garbology (vuilniskunde) heet: in dit geval het ophalen van oud papier. 'Actievoerders, belangengroepen en niet-gouvernementele organisaties (ngo's) gaven hun papier in goed vertrouwen af, zonder te weten wat ermee gebeurde. Er werden door het bedrijf ABC van Peter Siebelt in opdracht van multinationals informatiedossiers van gemaakt, die werden doorgespeeld aan partijen die er hun voordeel mee konden doen. In de eerste plaats waren dat bedrijven waartegen die groepen protesteerden, maar ook voor de roddelpers en soms zelfs politie, openbaar ministerie en geheime dienst konden de gegevens ... heel interessant zijn. De betrokken actiegroepen en organisaties hadden daarvan geen idee' (blz. 126). De toenmalige directeur van dit oudpapierophaalbedrijf ABC, Peter Siebelt, schreef recentelijk het (niet aanbevelenswaardige) boek *Eco Nostra* naar aanleiding van de moord op Pim Fortuyn, waarbij hij de moordenaar van Fortuyn in een netwerk van milieuactivisten plaatst en daarmee de milieubeweging criminaliseert. Hij zegt een schokkend netwerk bloot gelegd te hebben. Nadat zijn garbage-activiteiten waren onthuld, moest hij noodgedwongen zijn bronnen verplaatsen naar openbare internet- en krantenbronnen.

In de val

In *Spionnen van Exxon: Wackenhut versus klokkenluiders*, bericht erkend privé-detective Sheila O'Donnell over de activiteiten van Exxon. 'De olietanker Exxon Valdez liep in 1989 met een complete lading ruwe olie in Alaska aan de grond... Charles Hamel, voormalig verbindingsofficier uit het leger, rechterhand van de senator van Alaska en onafhankelijk makelaar in olie, werd de spreekbuis van de klokkenluiders. Hij werd ook een van de voornaamste criticasters van Alyeska, het bedrijf dat het Trans-Alaska Pipeline System beheert namens een consortium van oliefirma's, waaronder BP, ExxonMobil en Philips. Via het leidingsysteem gaat olie uit de North Slope velden naar de zee-terminal van Valdez, en vervolgens naar schepen als de Exxon Valdez voor verdere distributie...
In juli 1991 klaagde Hamel tegenover de commissie (Binnenlandse en Eilandkwesties van het Huis van Afgevaardigden) dat hij in de val was gelokt met een undercover-operatie, die ... in opdracht van het olieleidingsbedrijf was uitgevoerd. Hij heeft de hele spionagecampagne vastgelegd in een opzienbarend dossier' (blz. 138-139).

Heeft u ook een gratis Wereld-Natuur-Fonds knuffelijsbeer op het postkantoor gekregen?

Inheemse volken

Ofschoon het boek er niet op ingaat, is het niet alleen het bedrijfsleven dat de schone schijn ophoudt. Regeringen, overheidsorganisaties, ambassades e.d. opereren vaak even sluw. Zij gebruiken vergelijkbare trukendozen, waarbij desinformatie hoog scoort, om inheemse volken, ngo's, andere overheden en goedgelovige parlementsleden te misleiden.

Het zou aanbeveling verdienen als onderzoeksjournalisten de rol van bedrijven en overheden ten aanzien van inheemse organisaties zouden onderzoeken.

Het publiceren van dit boek brengt het gevaar met zich mee dat het bedrijfsleven (net als overheden) zijn methoden aanpast. Zij zullen hun oude en nieuwe strategieën nog meer verborgen proberen te houden door milieuvriendelijke poses aan te nemen. Natuurlijk moet je uitkijken dat je, door het lezen van dit boek, niet paranoia wordt. Maar een gewaarschuwd mens telt voor twee!

Schone Schijn, Uitgever Fagel (2002), 294 blz. €19,95
ISBN 90 5914 1229

www.evel.nl
www.neebedankt.nl

(advertentie)

CANUIT ᑲᓄᐃᑦ

Canuit
Canadian Eskimo Art

Tel./Fax: 040 2415806
info@canuit.com
www.canuit.com

F.D. Rooseveltlaan 116
5625 PD Eindhoven

(advertentie)

Antiquariaat voor uw natuur- en poolboeken

Moby Dick

Een greep uit de vele poolboeken die bij Antiquariaat Moby Dick te verkrijgen zijn:

Net Binnen:

1. Flemin, F.: **Ninety degrees north**. The quest for the North Pole. London 2001, 470 blz., €15,-.
2. Harper, K.: **Give me my father's body**. The life of Minik the Newyork eskimo. London 2000, 278 blz., €10,- (zie Arctica 12).
3. Morpurgo, M.: **The rainbow bear**. London 1999, kinderboek, 34 blz. €8,-.
4. Powell, Williams, Cl.: **Cold burial. A journey into the wilderness**. London 2001, 266 blz., €12,-.
5. Shackleton, K.: **Ship in the wilderness**. Voyages of the MS Explorer through the last wild places on earth. London 2001, 216 blz., €20,-.
6. Simon, A.: **North to the light**. A spiritual odyssey in the Arctic. Edinburgh 1999, 330 blz., €12,-.
7. **Time-life, what life was like**. When longships sailes Vikings AD 800-1100. Alexandria 1998, 144 blz., €17,-.
8. Vaughan, Th. a.o.: **Soft gold**. The fur trade and cultural exchange on the northwest coast of America. Portland 1990, 298 blz., €20,-.
9. Kerguelen, Tremarec de: **Relation d'un voyage dans la mer du Nord**. Aux cotes d'Islande, du Groenland, de Ferro, de Schettland, des Orcades and Norvège. Parijs 1768, 220 blz., €1.575,-.
10. Pennant, Th.: **Inleiding tot de kennis der Noorder-Poollanden getrokken uit de dierkunde der Noorder-Poollanden**. Amsterdam 1789, 414 blz, €250,-.

De prijzen zijn exclusief verzendkosten.

Antiquariaat Moby Dick, Schoolstraat 31, 2202 HD Noordwijk,
tel: 071 3619498, fax: 071 3616915,
mobydick@antiqbook.nl - www.lezenaanzee.nl

Rugzaktip: De goden hebben honger van Gerard Jacobs. Het zijn eigenlijk drie boeken in één, met daarbij een DVD. De meeste Siberische reisverhalen van Jacobs verschenen eerder als *Reis naar de rand van de wereld*, West-Siberië 1986-1991 en *Goudkoorts*, Kolyma 1992-1993 en werden in De Volkskrant gepubliceerd tussen 1986 en 2003. De twee toegevoegde delen *Dromen van de verlosser*, West Siberië 1994-2000 en *Op de kade van de hel*, Kolyma 2003 gaan vooral over de leegloop van Siberië. Ze vertellen de verschrikkelijke waarheid van de onderdrukking door het Sovjetregime. Het lezen van deze schokkende verhalen blijft indringend. Verder beschrijft Jacobs de verschillende kanten van de oliewinning: *In het Westen maken we ons grote zorgen om de milieuvervuiling in Siberië*, vertelt hij aan Olga. *Enorme hoeveelheden olie zouden jaarlijks uit gebroken pijpleidingen in het ecologisch kwetsbare moeras stromen. Ze lacht weer spottend en zuigt aan haar sigaret: Die cijfers zijn schromelijk overdreven. De olie die officieel in het moeras terecht zou zijn gekomen wordt in feite illegaal naar het Westen gepompt*, is de reactie van Olga. Ook ontmoet hij leden van verschillende inheemse volken, zoals de geletterde Chant Joeri Vella. *Hij wil niet praten over zijn dode zoon. In plaats daarvan leest hij een gedicht voor dat hij heeft geschreven aan de houten tafel voor de tsjoem aan de rand van het meer...:*

Waar is het spoor dat mijn volk volgt
waar is het land
dat hen met dieren voedt
waar is de rivier
waar de kinderen van drinken

Ze vroegen het bos
hun te vergeven
voor elke gevallen boom
Ze spraken met de rivier
alsof het een oude wijze man betrof
Ze waren blij met elk weer
dat de wind hun bracht

Waar is dat land?
Hoeveel water blijft er over
en zal het genoeg zijn
voor een enkel slokje
zuiver water voor mijn kleinzoon

Ze hebben het land afgenomen
Ze hebben de rivier afgenomen
Nu wordt ook mijn hart afgenomen.

De DVD bevat de documentaire **Stalin had een brug beloofd**, over de ontdekking van een massagraf op de oever van de Ob. De documentaire won onder andere een Gouden Kalf op de Nederlandse Filmdagen in 1996. Uitgeverij Contact, €19,90,
384 blz., ISBN: 9025419356, exclusief DVD 520 gram.
www.gjacobs.cjb.net

Het papieren **Canada Bulletin** van de Canadese ambassade is vervangen door een website. Men kan zich aanmelden voor de e-mailverzendlijst. **www.canadabulletin.nl**

Het Gronings Volkenkundig Museum **Gerardus van der Leeuw** is tot onze spijt sinds juni 2003 gesloten. De collectie is in een depot opgeslagen. Wij danken de directie voor de goede samenwerking.

Expedities: Henk de Velde gaat een nieuwe poging doen de Oostelijke Doorvaart door te zeilen: **www.henkdevelde.nl** Gilles Elkaim is nog steeds bezig met zijn tocht van de Noordkaap naar de Beringzee: **www.arktika.org** De Vagabond heeft succesvol zonder overwintering de Noordoostelijke Doorvaart bezeild:
piem.org/vagabond

Op Kasteel Doorwerth wordt van 24 december 2003 t/m 8 februari 2004 een foto-tentoonstelling gehouden over **Russische natuurgebieden**. De tentoonstelling bestaat uit meer dan 100 indrukwekkende foto's van natuurreservaten, zogenaamde zapovedniki en nationale parken, van Karelië tot Kamchatka en is samengesteld door het Milieu Educatief Centrum "Zapovedniki" te Moskou. Adres: Fonteinallee 2, Doorwerth, informatie: tel. 026 - 339 06 98/3332532
www.natuurmuseumdoorwerth.nl

Steun de Arctische volken!

word donateur

Ter afsluiting van de Innu-campagne heeft Arctic Peoples Alert op 5 augustus 2003 een tweetal **Innu-tenten** aan het Museon in Den Haag overhandigd. Een van de tenten was tot 1 september in het museum te zien. Van 1986 tot voorjaar 2003 voerde Arctic Peoples Alert (voorheen Innu Steungroep) actie tegen de Nederlandse laagvliegoefeningen boven de Innu-Indianen in de Canadese provincies Labrador en Quebec. Dit jaar is de Koninklijke Luchtmacht gestopt met haar **laagvliegoefeningen** boven de Innu. Daardoor worden de oefenfaciliteiten vanaf de luchtmachtbasis Goose Bay ook voor de Duitse, Britse en Italiaanse luchtmacht minder aantrekkelijk. De Duitse luchtmacht verwacht eind 2005 haar trainingsdetachement terug te trekken (zie Arctica 15).

Rijksmuseum voor Volkenkunde
Zaterdag 13 maart 2004
Arctische Markt
10.00 tot 17.00 uur
tijdens de tentoonstelling: *Kleding en identiteit in Oost-Groenland.*

Verschillende kunstenaars, reisorganisaties, Canuit, antiquariaat Moby Dick, opleidingen antropologie en musea presenteren zich. Zeer waarschijnlijk is er een optreden van een Inuit-performer uit Groenland. Arctic Peoples Alert is natuurlijk ook aanwezig. Museumtoegangsprijs, Steenstraat 1, Leiden, tel. 071 5168800, www.rmv.nl (Wijzigingen voorbehouden)

Vrijwilligers gevraagd!

Wij staan op informatiemarkten van Eindhoven tot Groningen.
Arctic Peoples Alert zoekt mensen die wat over inheemse volken in het poolgebied weten en bereid zijn om in onze informatiestand te staan.

De redacteurs van Arctica zoeken ondersteuning.
Wij zoeken auteurs, vertalers en correctors.
informatie tel. 070 - 4020943 www.arctica.nl